

PECHATYT NA MASMEDIITE

Gradskijat folklor v prozata na Kapor, kogato govoril bilo za Sarajevo, bilo za Belgrad ili Nju Jork, se osnovava na povestvovatelna tehnika, kojato e syshtestveno razlichna ot razletostta na chetivoto, osnovano na ruralnija (selski) folklorizm. Njama da e presileno tvyrdjenieto, che stilyt na selskoto povestvovanje syshtestveno e opredelil nashata sledvoenna proza. V nego poznavame tvyrdoglavata uporitost v tegleneto na brazdata, v nego otekva umorata sled prodylzhitelnata rabota, v nego shumi tradicijata na sedjankata, dylgite mydruvanija kraj ogynja, v nego e prozira poslovichnata pouchitelnost na dedite, tajnstvenostta na noshtta, straha ot tajnstveni sili. Obache nashata proza ostavashe pod tozi pechat selska i togava, kogato tylseshe ubezhishte v njakoja druga fabula! Istinskijat ezik i duh na grada, znachi, na onazi svremennost, kojato opredelja preobladavashtija kryg v dneshnite chitatelski sredi, do dnes edva e oformen. Edva pisateli s useta na Kapor, koito v korena si sa gradski hora, vyzpitani v skuta na masmediite i s absolutno otkrita chuvstvitelnost, mogat da revolucionizirat tazi tradicija. Tozi *prelom* mozhe da se otchete vyv vsichko - v strukturata na ezika i tehnikata na izrechenieto, v kompozicijata na razkaza i v upotrebata na epiteti, v kulturnija kontekst, v montazha i v kadriraneto... Ne upotrebjavam sluchajno njakoi poznati termini ot tehnologijata na proizvodstvo v svremennite audio-vizualni medii! Kapor e pridobil pisatelska zrelost chrez vsestranno angazhirane v radioto, televizijata i vestnicite, koeto mu e dalo izcjalo *razlichno useshtane na vremeto* ot onova, koeto (u nas) imat konvencionalno literaturno vyzpitane pisateli. V spomenatite medii toj se nauchava na byrzo i lovko govorene,

direktno obryshtenie i efektno pravene na dialog, priema praktikata na montirane na epizodite i momentnoto syzdavane na atmosfera s njakolko dumи. Modernostta na negovata proza - bez symnenie, napoena s vlijanie ot amerikanskija roman, pri koeto, ot komparativna gledna tochka, ne mozhe da se podmine Kaporovija prochit na “Spasitelja v ryzhta” от Selinndzhyr - se osnovava do goljama stepen na direktnoto navlizane v “dejstvieto”. Toj ne razkazva “ab ovo”, a vednaga trjasva “in medias res”, tochno kato vyv film: ot pyrvite kadri trjabva da stane jasno za kogo i za kakvo stava duma, koj i kakvo, kyde i koga govori na kogo i zashto, s kakvi efekti... Takava tehnika e opredelena ot vytreshno bogatstvo, zashtoto vsichko onova, koeto mozhe da se izreche - mozhe da se izreche kratko. Ako ima njakakvo “poslanie”, po-goljamo ili po-dylboko ot sobstveno izrechenie, Kapor sigurno bi go izpratil (na svoite mnogobrojni chitateli) s telegrama ili s pismo (a kolkoto struva - struva), kakto pyk mnogo nashi pisateli edna novela na Kapor biha ja razteglili na roman, a negov roman - naj-malko na trilogija!

Otpечатъкът на масмедиите, от koito e proniknato povestvovanieto na Kapor, e syshtnostnoto opredelenie na negovata gradska mitologija. Ne trjabva da se podminava razbира se i uchastieto na *belgradskata kafanska shkola*, onazi svremenna tradicija na uvlekatelnite razkazvachi, kojato desetiletija nared e formirala izkljuchitelni razkazvachi, no mnozinstvoto ot koito , za syzhalenie, prahosaha talantite si ustno. Kapor obache izvlichia opredelena pechalba ot dylgogodishnoto si stazhuvane po tezi “klubove”, i v negovata proza na bezbroj mesta otkrivame tipichni kafanski ostroumija, obrati i zhargon, koito vse sa cenen prinoss kym negovoto povestvovanie. Tazi praktika obigrava byrzinata mu da otgovarja na zadevki i go nauchava da pravi apostrofi, ot koito dnes

negovite tekstove prosto prashtjat. *Kafanite sa negovite universiteti*, a tazi izkonna obshtitelnost prerastva v najgoljamoto dostoijnstvo na negovata proza. Za nego mozhe da se kazhe, che obicha horata: tova syshto e vpechatlenie, v koeto chitatelite ne se lyzhat! Obladan ot obshtitelnost, Kapor pravi ot neja izvor za svoeto razkazvane, cherpejki ot samija iztochnik na komunikacijata. *Toj ne e mizantrop* kato mnozinstvoto nashi pisateli, koito predobeda mrazjat samite sebe si, a sledobeda - celija svyat, a chovek i pisatel, estestveno otkrit kym vsichko choveshko. Neshto, koeto v njakoj drug sluchaj bi zvuchalo kato fraza, tuk e literaturen fakt: literturnijat svyat na Kapor e izgraden ot negovi prezhevjavaniya i prijatelstva, a tova e osobenost i otlika, na kojato rijadko se popada.

Kato uvlekatelen razkazvach i syzdatel na vicove, kato *originalen razkazvach*, Kapor se chuvstva v pisaneto kato riba vyv voda. *Humoristichnoto chuvstvane na sveta*, vinagi dalech ot zlobata, satirata i cinizma, harakterizira negovija razkaz s opredelena toplina i syrdechnost kato kachestva, koito edva sega - chrez negovo posrednichestvo -se zavryshat v nashata literatura. S uho, gotovo za vseki anekdot, imenno s *zhenski uset kym kljukata*, toj plete pritchi, chrez koito dneshnjat zhivot se okazva izdignat do edna avtentichna mitologija! *Duhyt*, s kojto *obviva* goloto svedenie (tova e bukvalno *duh-ovitost*), pravi tekstovete mu oduhotvoreni. Ottuk, tova veche ne e nikakvo "reportjorstvo", no mozhe da se stori "povyhrhnostno" za njakoi suhoparni skeptici, zatova che ne syzirat kak se *ree nad prostotata*. Hronikata na epohata, obvita s oblozhkata na vyobrazhenieto e prenesena v literurnata dejstvitelnost taku ubeditelno, che chitateljat naj-hesto se pita kakvo v negovija razkaz e "dejstvitelnost", a kakvo e "izmisleno"... Trjabva da se otseche: u Kapor vsichko e dejstvitelno, zashtoto vsichko e pito ot izvora, znachi ot samata dejstvitelnost. *Prevryshajki*

poznavame modeli ot vsekidnevnija zhivot v specifichna sobstvena mitologija, toj syzdava proizvedenija, koito sa veche chast ot “dejstvitelnata” dejstvitelnost i koito sa absoluten literaturen fakt. Za primer na interferencijata mezhdu “kaporovskata” dejstvitelnost i samija zhivot mozhem da vzemem tova, koeto neprekysnato stava s negovija zhargon i idiomi.